HE 154/2022 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Hallituksen esityksessä 154/2022 esitetään Hoitotyön tutkimussäätiölle (Hotus) valtionavustusta 388 000 euroa vuodelle 2023. Esitys on 200 000 euroa vähemmän kuin vuodelle 2022 yhteensä myönnetty avustus. Esitämme, että valtion talousarviossa 2023 Hoitotyön tutkimussäätiön avustus (yleisavustus) nostetaan takaisin 588 000 euroon, jolloin lisäys nykyiseen ehdotukseen on 200 000 euroa. Ehdottoman tärkeää on, että esittämämme valtion yleisavustus olisi perusrahoituksessa. Määräraha-aloitteiden kautta tuleva lisärahoitus ei samalla tavalla tue toiminnan pitkäjänteistä ja tavoitteellista kehittämistä.

Perustelut esitykselle

Nyt esitetty avustuksen vähentäminen vuoden 2022 avustuksesta merkitsee Hotuksen toiminnan supistamista vuonna 2023. Pidämme avustuksen vähentämistä lyhytnäköisenä säästöratkaisuna etenkin, kun tiedossa on hoitotyön nykytila ja vuoden 2023 alusta käynnistyvien hyvinvointialueiden haasteet sote-palvelujen ja hoitotyön kehittämisessä ja varmistamisessa. Tässä tilanteessa jo vakiinnutettujen kansallisten hoitotyön kehittämistä tukevien tukimuotojen, kuten Hotuksen, toiminnan vahvistaminen on entistäkin tärkeämpää. Hotus ja Käypä hoito kansallisina toimijoina edistävät tutkitun tiedon käyttöönottoa tuottamalla luotettavaksi arvioitua tutkimusnäyttöön pohjautuvia materiaaleja hyvinvointialueiden käyttöön. Ei ole järkevää, että hyvinvointialueet joutuisivat käynnistämään vastaavan toiminnan näyttöön perustuvan ja vaikuttavuusperusteisen toiminnan kehittämiseksi, kun luotettavan tutkimusnäytön tuottamiselle on jo olemassa kansalliset toimijoita kuten Hotus.

Konkreettisesti Hotuksen valtionavustuksen vähentäminen tarkoittaisi muun muassa seuraavia asioita:

- Valtionavustuksella tehtyjen investointien peruminen Hotuksen toiminnan kehittämiseksi johtaisi hyvin käynnistyneen toiminnan purkamiseen tai rajoittamiseen mm. seuraavilta osin:
  -> luotettavaan tutkimustietoon perustuvien hoitosuositusten ja Näyttövinkkien valmistuminen tulisi hidastumaan ja uusien käynnistäminen siirtyisi edelleen, kun emme pystyisi tarjoamaan riittävässä määrin tukea (mm. suositustyöryhmien koulutukset, mentorointi, informaatikon palvelut) suositusten laadintaan.
  -> hoitosuosituksia ja Näyttövinkkejä ei käännettäisi enää ruotsiksi vuonna 2023.
  -> pitkäjänteinen toiminnan kehittäminen olisi jatkossakin vaikeaa, kun seuraavan vuoden riittävä rahoitus on toistuvasti epävarmalla pohjalla.

- Hoitotyön veto- ja pitovoiman edistäminen vaatii useita toimia – palkka on niistä yksi, mutta ei ainoa. Hoitotyöntekijöiden nykyiset työolosuhteet (mm. kiire, ei mahdollisuutta osallistua koulutuksiin ja vaikuttaa oman työn kehittämiseen) aiheuttavat suurta tyytymättömyyttä ja viestittävät nuorille kielteistä mielikuvaa alasta, jolle he olisivat muutoin hakeutumassa. Asiaa ei auta, että julkisuudessa puhutaan koulutettujen hoitotyöntekijöiden kohdalla käsipareista ja siten välitetään mielikuvaa alasta, jossa koulutuksella ja osaamisella ei ole merkitystä. Avustuksen vähentäminen tarkoittaisi seuraavaa:
  -> Hotus ei pystyisi tuottamaan nykyisessä määrin materiaaleja ja tukirakenteista hoitotyöhön ja sen kehittämiseen sekä siten vahvistamaan hoitotyöntekijöiden tunnetta ja kokemusta siitä, että heidän tekemällään työllä ja sen laadulla on merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

- Jatkuvasti vaihtuvien työntekijöiden perehdyttäminen ja ohjaaminen lisää muutoinkin väsyneiden työntekijöiden kuormitusta ja uupumisriskiä. Hotuksen materiaalit tukevat uusien työntekijöiden

perehdytyksessä – esimerkiksi hoiva-avustajien perehdytyksessä voidaan hyödyntää Hotuksen julkaisemia vanhusten- ja kotihoitoon tarkoitettuja hoitosuosituksia ja Näyttövinkkejä. Samoin Hotuksen materiaaleja hyödynnetään paljon myös uusien hoitotyöntekijöiden koulutuksessa. Avustuksen vähentäminen tarkoittaisi seuraavaa:

-> Hotuksen tuottamia materiaaleja olisi vähemmän käytettävissä:

- uusien työntekijöiden perehdytyksessä niillä hoitotyön alueilla, joilla toimii hoiva-avustajia tai joilla henkilöstön vaihtuvuutta on erityisen paljon (esim. vanhusten hoito).

- hoitotyöntekijöiden koulutuksessa varmistamassa vaikuttavien ja merkityksellisten hoitotyönmenetelmien käyttöönottoa käytännössä.

- Sote-uudistuksen taustalla oli tavoitteena mm. turvata saumattomat hoito- ja palveluketjut sekä kansalaisten terveyserojen kaventaminen ja kustannusten nousun hillitseminen. Etenkin tarve parantaa peruspalveluita on koettu tärkeäksi, jotta kansalaisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat eivät kasva liian isoiksi ja siten myös kalliiksi hoitaa. Hoitotyössä on käytäntöjä, joiden vaikuttavuus on kyseenalainen ja siten ne aiheuttavat turhia kustannuksia erityisesti perusterveydenhuollossa, jossa on vähemmän pidemmälle koulutettuja hoitotyöntekijöitä varmistamassa vaikuttavien menetelmien käyttöönottoa. Hotuksen toiminnallaan tukema vaikuttavuusperusteisen hoitotyön kehittäminen on ainoa eettisesti kestävä tapa tehdä päätöksiä ja muutoksia hoitotyössä – myös perusterveydenhuollossa. Avustuksen vähentäminen tarkoittaisi seuraavaa:

  - luotettavaan tutkimustietoon perustuvien vaikuttavien ja asiakkaille/potilaille merkityksellisten hoitotyön menetelmien jalkautuminen käytäntöön vaikeutuisi.

  - hoitosuositusten vieminen (ja prosessien kehittäminen) potilastietojärjestelmiin integroituun sähköiseen päätöksentukeen pitäisi lopettaa.

Viimeisimmät tutkimukset osoittavat, että viive tutkimustiedon siirtymisessä hoitotyön käytäntöön on paikoin jopa 15 vuotta. Tätä viivettä Hotus pyrkii ’kuromaan’ umpeen niin, että hoitotyössä olisivat käytössä vaikuttavat ja hoidon lopputuloksen kannalta merkitykselliset hoitotyön keinot ja toimintatavat. Siten voidaan vähentää turhia kustannuksia (mm. vanhentuneet hoitomenetelmät, puutteellinen potilaan omahoidon ohjaus), turhia kärsimyksiä (mm. kuolevan potilaan hoito) tai elämänlaadun heikentymistä potilaille (mm. puutteellinen kivunhoito, painehaavojen tunnistaminen).

Lopuksi haluamme muistuttaa, että hoitotyön ammattilaiset (lähihoitajat, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, kätilöt, ensihoitajat) ovat suurin sote-alan ammattiryhmä. Heidän työllään on iso merkitys sille, miten asiakkaat/potilaat kokevat erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palvelut ja sitoutuvat hoitoonsa. Lisäksi on hyvä muistaa, että jokainen meistä tai omista läheisistämme tarvitsee jossain vaiheessa hoitotyön palveluita. Viimeistään silloin havahdumme siihen, että ei ole samantekevää, millaisella osaamisella hoitotyötä tehdään – hoitaako meitä käsiparit vai osaavat ammattilaiset.

Helsingissä 10.10.2022

Arja Holopainen, tutkimusjohtaja,
Hoitotyön tutkimussäätiö